

Milieurecht. Maatwerkvoorschriften. Energiebesparing in Activiteitenbesluit uitputtend geregeld.

ABRvS 28-06-2017, ECLI:NL:RVS:2017:1682, m.nt. W.R. van der Velde

Instantie

Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State

Datum

28 juni 2017

Magistraten

Mrs. P.B.M.J. van der Beek-Gillessen, B.P.M. van Ravels, B.J. Schueler

Zaaknummer

201603144/1/A1

Noot

W.R. van der Velde

Folio weergave

[Download gedrukte versie \(PDF\)](#)

Vakgebied(en)

Milieurecht / Inrichtingen en activiteiten - algemene regels

Milieurecht / Energie

Milieurecht / Algemeen

Brondocumenten

ECLI:NL:RVS:2017:1682, Uitspraak, Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, 28-06-2017

Wetgeving

Art. 2.1 lid 1, art. 2.1 lid 4, art. 2.15 Activiteitenbesluit milieubeheer

Essentie

Het bevoegd gezag kan op grond van de zorgplicht van art. 2.1 Activiteitenbesluit geen verdergaande energiebesparingsmaatregelen voorschrijven dan die reeds volgen uit art. 2.15 lid 1 Activiteitenbesluit.

Samenvatting

De rechtbank heeft in de omstandigheid dat artikel 2.15, eerste lid, van het Activiteitenbesluit geen kwantitatief doelvoorschrift of limitatieve opsomming van concrete maatregelen bevat, terecht geen aanleiding gezien voor het oordeel dat het niet om een uitputtende regeling gaat als bedoeld in artikel 2.1, vierde lid. In de toelichting bij het vierde lid (Stb. 2007, 415, p.185) is weliswaar vermeld dat in die situaties in ieder geval sprake is van een uitputtende regeling, maar dat sluit niet uit dat ook daarbuiten sprake kan zijn van een uitputtende regeling. (...) Gelet op het voorgaande, heeft de rechtbank terecht overwogen dat artikel 2.15 een uitputtende regeling bevat ten aanzien van het aspect energie. Het betoog van het algemeen bestuur met betrekking tot het BBT-beginsel kan niet tot een ander oordeel leiden. De AMvB-wetgever heeft met de regeling in artikel 2.15, eerste lid, ingevuld wat vanuit dat beginsel gezien van een drijver van een inrichting aan energiebesparende maatregelen kan worden gevergd.

Partij(en)

Colt Technology Services B.V., te Amsterdam-Duivendrecht, gemeente Ouder-Amstel,
en
Het algemeen bestuur.

Uitspraak

Procesverloop

Bij besluit van 27 februari 2014 heeft het dagelijks bestuur van het stadsdeel Zuid van de gemeente Amsterdam met toepassing van artikel 2.1, vierde lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer (hierna: het Activiteitenbesluit) vijf maatwerkvoorschriften gesteld ten aanzien van de koelinstallaties van het datacentrum van Colt aan de Luchtvaartstraat 1B-1C te Amsterdam.

Bij besluit van 17 december 2014 heeft het algemeen bestuur het daartegen door Colt gemaakte bezwaar ongegrond verklaard.

Bij uitspraak van 29 maart 2016 heeft de rechtbank Amsterdam het door Colt tegen het besluit van 17 december 2014 gemaakte beroep gegrond verklaard, dat besluit vernietigd en het besluit van 27 februari 2014 herroepen en bepaald dat haar uitspraak in de plaats treedt van het vernietigde besluit. Deze uitspraak is aangehecht (niet opgenomen; *red.*). Hiertegen heeft het algemeen bestuur hoger beroep ingesteld.

Colt heeft een schriftelijke uiteenzetting gegeven.

De Afdeling heeft de zaak gevoegd met 201606670/1/A1 ter zitting behandeld op 29 maart 2017, waar het algemeen bestuur en het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam, beide vertegenwoordigd door mr. M.J.P. Kamp, advocaat te Amsterdam, vergezeld door mr. P.H. Driessen, ing. P.O.M. Teunissen en ir. B. Roossien, Colt, vertegenwoordigd door mr. M.H. Blokvoort, advocaat te Deventer, en Cappingini Nederland B.V., vertegenwoordigd door mr. H.A. Samuels Brusse-van der Linden, advocaat te Baarn, vergezeld door persoon, zijn verschenen.

Na de zitting zijn de zaken gesplitst.

Overwegingen

1.

Colt exploiteert een datacentrum aan de Luchtvaartstraat 1B-1C te Amsterdam. Bij het besluit van 27 februari 2014, gehandhaafd bij het besluit op bezwaar van 17 december 2014, zijn maatwerkvoorschriften gesteld ten aanzien van de koelinstallaties van het datacentrum. Met deze maatwerkvoorschriften zijn energiebesparende maatregelen voorgeschreven. In de aangevallen uitspraak heeft de rechtbank overwogen dat in artikel 2.15 van het Activiteitenbesluit uitputtend is geregeld welke energiebesparende maatregelen door een drijver van een inrichting getroffen moeten worden, zodat geen bevoegdheid bestond om daarover maatwerkvoorschriften te stellen op grond van artikel 2.1, vierde lid, van het Activiteitenbesluit. De rechtbank heeft het besluit op bezwaar van 17 december 2014 daarom vernietigd en het besluit van 27 februari 2014 herroepen.

2.

Het algemeen bestuur betwist het oordeel van de rechtbank dat in artikel 2.15, eerste lid, van het Activiteitenbesluit uitputtend is geregeld welke energiebesparende maatregelen door een drijver van een inrichting getroffen moeten worden. Het algemeen bestuur wijst er in dit verband op dat het bij artikel 2.15, eerste lid, niet om een kwantitatief doelvoorschrift of een limitatieve opsomming van concrete maatregelen gaat, zoals genoemd in de toelichting bij artikel 2.1, vierde lid, van het Activiteitenbesluit. Het feit dat het in artikel 2.15, eerste lid, opgenomen terugverdiencriterium bij elke inrichting nadere invulling behoeft, staat volgens het algemeen bestuur in de weg aan het oordeel dat het om een uitputtende regeling gaat. Het algemeen bestuur stelt zich verder op het standpunt dat artikel 2.15, eerste lid, niet uitputtend kan worden geacht, omdat het nemen van alle energiebesparende maatregelen die voldoen aan dat criterium volgens het algemeen bestuur niet zonder meer leidt tot een doelmatig gebruik van energie. Het beginsel dat in een inrichting de beste beschikbare technieken (BBT) worden toegepast, dat in de visie van het algemeen bestuur wat het aspect energie betreft nader is uitgewerkt met de zogenoemde 'Trias Energetica', noopt er volgens het algemeen bestuur toe dat tevens een voorkeursvolgorde van maatregelen in acht wordt genomen. Dit is niet geregeld met de norm van artikel 2.15, eerste lid, van het Activiteitenbesluit, zodat het niet om een uitputtende regeling kan gaan, aldus het algemeen bestuur.

2.1.

Artikel 2.1, eerste lid, van het Activiteitenbesluit luidt:

"Degene die een inrichting drijft en weet of redelijkerwijs had kunnen weten dat door het in werking zijn dan wel het al dan niet tijdelijk buiten werking stellen van de inrichting nadelige gevolgen voor het milieu ontstaan of kunnen ontstaan, die niet of onvoldoende worden voorkomen of beperkt door naleving van de bij of krachtens dit besluit gestelde regels, voorkomt die gevolgen of beperkt die voor zover voorkomen niet mogelijk is en voor zover dit redelijkerwijs van hem kan worden gevegd."

Het vierde lid luidt:

"Het bevoegd gezag kan met betrekking tot de verplichting, bedoeld in het eerste en derde lid, maatwerkvoorschriften stellen voor zover het betreffende aspect bij of krachtens dit besluit niet uitputtend is geregeld. Deze maatwerkvoorschriften kunnen mede inhouden dat de door degene die de inrichting drijft dan wel degene die loost, te verrichten activiteiten worden

beschreven alsmede dat metingen, berekeningen of tellingen moeten worden verricht ter bepaling van de mate waarin de inrichting dan wel het lozen, bedoeld in het derde lid, nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaakt.”

In artikel 2.15, zoals dat luidde ten tijde van het nemen van de besluiten van 27 februari 2014 en 17 december 2014, was bepaald:

- “1. Degene die de inrichting drijft neemt alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder of alle energiebesparende maatregelen die een positieve netto contante waarde hebben bij een interne rentevoet van 15%.
2. Indien aannemelijk is dat niet wordt voldaan aan het eerste lid, kan het bevoegd gezag degene die de inrichting drijft waarvan het energieverbruik in enig kalenderjaar groter is dan 200.000 kilowatt uur aan elektriciteit of groter is dan 75.000 kubieke meter aardgasequivalenten aan brandstoffen, verplichten om binnen een door het bevoegd gezag te bepalen termijn, onderzoek te verrichten of te laten verrichten waaruit blijkt of aan het eerste lid wordt voldaan.
3. Indien uit het onderzoek, bedoeld in het tweede lid, blijkt dat niet wordt voldaan aan het eerste lid, neemt degene die de inrichting drijft de in het eerste lid bedoelde maatregelen binnen een door het bevoegd gezag te bepalen redelijke termijn.
4. Het eerste lid is niet van toepassing indien het energiegebruik in de inrichting in enig kalenderjaar kleiner is dan 50.000 kilowatt uur aan elektriciteit en kleiner is dan 25.000 kubieke meter aardgasequivalenten aan brandstoffen.
5. Het eerste lid is niet van toepassing op een inrichting waarop de verboden, bedoeld in artikel 16.5 van de wet, betrekking hebben en op een inrichting als bedoeld in artikel 15.51, eerste lid, van de wet.”

2.2.

De rechtbank heeft in de omstandigheid dat artikel 2.15, eerste lid, van het Activiteitenbesluit geen kwantitatief doelvoorschrift of limitatieve opsomming van concrete maatregelen bevat, terecht geen aanleiding gezien voor het oordeel dat het niet om een uitputtende regeling gaat als bedoeld in artikel 2.1, vierde lid. In de toelichting bij het vierde lid (*Stb.* 2007, 415, p. 185) is weliswaar vermeld dat in die situaties in ieder geval sprake is van een uitputtende regeling, maar dat sluit niet uit dat ook daarbuiten sprake kan zijn van een uitputtende regeling. Zoals de rechtbank met juistheid heeft overwogen, is met de in artikel 2.15, eerste lid, van het Activiteitenbesluit vervatte normstelling uitputtend geregeld tot het nemen van welke energiebesparende maatregelen de drijver van een inrichting gehouden is, namelijk alle maatregelen die voldoen aan het in dit artikellid opgenomen terugverdiencriterium en geen andere maatregelen. De enkele omstandigheid dat dit terugverdiencriterium in een concreet geval nadere invulling behoeft, kan niet leiden tot het oordeel dat artikel 2.15 niet een uitputtende regeling bevat voor het aspect energie. In artikel 2.15 is geregeld langs welke weg nadere invulling van de norm van het eerste lid in een concreet geval plaats kan vinden. Behoudens de gevallen waarin het bevoegd gezag toepassing kan geven aan het tweede en derde lid, kan die nadere invulling in de systematiek van artikel 2.15 slechts plaatsvinden via rechtstreekse handhaving van het eerste lid. Er is niet voorzien in de mogelijkheid om dit via een maatwerkvoorschrift te doen. Dat dit een bewuste keuze van de amvb-wetgever betreft, wordt overigens bevestigd in de toelichting bij artikel 6.8 van het Activiteitenbesluit (*Stb.* 2007, 415, p. 293), waarin uitdrukkelijk is vermeld dat voor grootverbruikers van energie — inrichtingen waarvoor de norm van artikel 2.15, eerste lid, geldt — in het Activiteitenbesluit geen maatwerkvoorschrift is opgenomen, anders dan onder het Besluit detailhandel en ambachtsbedrijven milieubeheer, op grond waarvan in zoverre nog nadere eisen konden worden gesteld. Gelet op het voorgaande, heeft de rechtbank terecht overwogen dat artikel 2.15 een uitputtende regeling bevat ten aanzien van het aspect energie. Het betoog van het algemeen bestuur met betrekking tot het BBT-beginsel kan niet tot een ander oordeel leiden. De amvb-wetgever heeft met de regeling in artikel 2.15, eerste lid, ingevuld wat vanuit dat beginsel gezien van een drijver van een inrichting aan energiebesparende maatregelen kan worden gevergd. Dat het algemeen bestuur die invulling vanuit zijn eigen beleidsopvattingen met betrekking tot energie en het BBT-beginsel niet voldoende acht, doet er niet aan af dat de amvb-wetgever ook in zoverre met artikel 2.15 een uitputtende regeling ten aanzien van het aspect energie heeft gegeven.

Het betoog faalt.

3.

Het hoger beroep is ongegrond. De aangevallen uitspraak dient te worden bevestigd.

4.

Het algemeen bestuur dient op na te melden wijze tot vergoeding van de proceskosten van Colt te worden veroordeeld.

Beslissing

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State:

- I. bevestigt de aangevallen uitspraak;
- II. veroordeelt het algemeen bestuur van de bestuurscommissie van het stadsdeel Zuid van de gemeente Amsterdam tot vergoeding van bij Colt Technology Services B.V. in verband met de behandeling van het hoger beroep opgekomen proceskosten tot een bedrag van € 990 (zegge: negenhonderdnegentig euro), geheel toe te rekenen aan door een derde beroepsmatig verleende rechtsbijstand;
- III. bepaalt dat van het algemeen bestuur van de bestuurscommissie van het stadsdeel Zuid van de gemeente Amsterdam een griffierecht van € 503 (zegge: vijfhonderddrie euro) wordt geheven.

Noot

Auteur: W.R. van der Velde¹

1.

Volgens de bestreden rechtbankuitspraak ging deze zaak over de vraag of eiseres, een datacentrum, verplicht kon worden om een koelsysteem op basis van vrije koeling te installeren of dat zij ook mag kiezen voor een koelsysteem op basis van inverter driven compressors. Dat is technisch gezien vast een heel interessante discussie. Voor de gemiddelde lezer van dit blad gaat deze uitspraak vooral over de vraag of het bevoegd gezag via een maatwerkvoorschrift ex art. 2.1 lid 4 Activiteitenbesluit milieubeheer (Abm) verdergaande energiebesparende maatregelen voor kan schrijven, dan die al volgen uit art. 2.15 Abm. Het Kneuterdijkse antwoord daarop luidt nee, wat juridisch niet onlogisch, maar voor verweerder en het klimaat slecht nieuws is.

2.

Het datacentrum van Colt in Amsterdam gebruikt veel energie. Verweerder, het algemeen bestuur van de bestuurscommissie van het stadsdeel Zuid van de gemeente Amsterdam, vond dat het allemaal wel wat (energie)zuiniger kon en legde aan Colt enkele maatwerkvoorschriften op (art. 2.1 lid 4 Abm) bijvoorbeeld over een gemiddelde temperatuur van de koeling van de serverruimtes en het installeren van een vrije koeling. Het opleggen van maatwerkvoorschriften is kort gezegd mogelijk als een specifieke bepaling uit het Abm dat toestaat óf op grond van de algemene zorgplichtbepaling van art. 2.1 lid 1 en 4 Abm. Die laatste mogelijkheid bestaat echter alleen voor onderwerpen waarvoor het Activiteitenbesluit geen *uitputtende* regeling bevat (*Stb.* 2007, 415, p. 114–115). Van een uitputtende regeling is volgens de toelichting bij art. 2.1 lid 4 Abm (*Stb.* 2007, 415, p.185) sprake als er ten aanzien van een omschreven situatie of activiteit in het Abm een limitatieve opsomming is opgenomen met eisen of voorschriften, of als voor een bepaald aspect concrete voorschriften zijn uitgewerkt in de vorm van kwantitatieve doelvoorschriften (bijvoorbeeld emissie-eisen). Als een onderwerp in het Abm uitputtend is geregeld (wat ook kan door het expliciet van regeling uit te sluiten, zoals het onderwerp onversterkte muziek), dan kan op grond van de zorgplichtbepaling van art. 2.1 Abm niet handhavend worden opgetreden en kunnen over dat onderwerp ook geen maatwerkvoorschriften worden vastgesteld (ABRvS 2 november 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2681, AB 2017/675, m.nt. V.M.Y. van 't Lam). Zie voor een ander voorbeeld ABRvS 20 november 2009, ECLI:NL:RVS:2009:BK4322: maatwerkvoorschriften met het oog op trillingen in geluidgevoelige ruimten — die al zijn geregeld in art. 2.23 lid 1 Abm — zijn niet toegestaan; maatwerkvoorschriften ter beperking van trillingen in kantoorruimten zijn echter niet geregeld in het Abm, zodat het bevoegd gezag over dat onderwerp ex art. 2.1 lid 4 Abm maatwerkvoorschriften kan vaststellen. De vraag is dus of het onderwerp energiebesparing in het Abm uitputtend is geregeld.

3.

Het Abm kent sinds 2007 onder voorwaarden de verplichting om energiebesparende maatregelen te nemen (art. 2.15 Abm). Drijvers van inrichtingen met een energieverbruik per jaar van meer dan 50.000 kWh aan elektriciteit of meer dan 25.000 m³ aardgasequivalenten zijn verplicht om alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaren of minder te nemen (en tot 1 december 2015 ook alle energiebesparende maatregelen die een positieve netto contante waarde hebben bij een interne rentevoet van 15%, maar dit criterium is op 1 december 2015 vervallen vanwege de onduidelijkheid en onwerkbaarheid daarvan (*Stb.* 2015, 337, p. 99–100)).

Als aannemelijk is dat daaraan niet wordt voldaan, kan het bevoegd gezag op grond van art. 2.15 lid 2 Abm de drijver van de inrichting verplichten een onderzoek te verrichten naar energiebesparende maatregelen, maar dan moet het wel gaan om (middel)grote energieverbruikers (jaarverbruik van meer dan 200.000 kWh aan elektriciteit of meer dan 75.000 m³ aardgasequivalenten). Veel kleine(re) inrichtingen ontspringen deze onderzoeksdans. Voor bedrijven die wel zo'n onderzoek moeten doen is de uitslag niet vrijblijvend. Zij zijn verplicht alle uit dat onderzoek voortvloeiende maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder uit te voeren, binnen een door het bevoegd gezag te bepalen redelijke termijn

(art. 2.15 lid 3 Abm). Zie voor een handhavingsvoorbeeld daarvan een uitspraak van de Rechtbank Amsterdam van 18 december 2015 (ECLI:NL:RBAMS:2015:9147, *JM* 2016/36, m.nt. A'Campo en de Graaf), waarin het bevoegd gezag wegens vermeende overtreding van art. 2.15 lid 1 Abm een supermarkt gelastte om op straffe van een dwangsom de koelvitrites af te dekken.

4.

In de *datacentrum*-uitspraak had verweerder niet zo'n onderzoek verlangd, maar direct op grond van de zorgplicht van art. 2.1 lid 1 en 4 Abm bij wijze van maatwerkvoorschrift energiebesparende maatregelen voorgeschreven die, zo leid ik uit de uitspraak af, verder gaan dan een terugverdientijd van maximaal vijf jaren.

Dat is volgens de Raad van State niet mogelijk omdat de Abm-regeling over energiebesparing uitputtend is bedoeld. Er is weliswaar geen sprake van een limitatieve opsomming van eisen of voorschriften en ook kent het Abm strikt genomen geen kwantitatieve doelvoorschriften. Desondanks kan ook náást deze in de toelichting genoemde voorbeelden sprake zijn van een uitputtende regeling van een onderwerp in het Abm. Art. 2.15 lid 1 Abm is zo'n geval; daaruit volgt de verplichting om *alle* energiebesparende maatregelen te nemen, geen enkele uitgezonderd. Verdergaand maatwerk op grond van art. 2.1 lid 4 Abm is dus niet mogelijk.

5.

Deze uitspraak vestigt de aandacht op de vraag of het Nederlands milieurecht voldoende maatregelen kent om aan inrichtingen energiebesparende maatregelen voor te schrijven. Het lijkt bij nader inzien allemaal wat rommelig en coulant geregeld.

In de eerste plaats is er in de praktijk veel onduidelijkheid over de vraag met welke maatregelen aan de energiebesparingsverplichting van art. 2.15 lid 1 Abm kan worden voldaan. Daaraan is tegemoet gekomen door in art. 2.16 Activiteitenregeling te verwijzen naar een 'lijst van erkende maatregelen' (bijlage 10 bij de Activiteitenregeling). Per bedrijfstak is daarin concreet gemaakt welke energiebesparende maatregelen een drijver van een inrichting kan treffen om in ieder geval te voldoen aan het doelvoorschrift van art. 2.15 lid 1 Abm om energiebesparende maatregelen te nemen, die zich in het algemeen binnen vijf jaar terugverdienen. Dat neemt niet weg dat als een drijver van een inrichting aantoonbaar dat in zijn concrete geval zo'n maatregel een terugverdientijd heeft van meer dan vijf jaar, hij niet kan worden verplicht tot het treffen van die 'erkende' maatregel (Rb. Amsterdam 18 december 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:9147, *JM* 2016/36, m.nt. A'Campo en de Graaf).

Verder valt op dat de onderzoeksgrens uit art. 2.15 lid 2 Abm in 2007 fors is verhoogd. Uit de nota van toelichting bij het Abm (*Stb.* 2007, 415, p. 199) blijkt dat deze onderzoeksgrens, waarboven onderzoek dus verplicht kan worden, ten opzichte van de voorgangers van het Abm met een factor 3–4 is verhoogd. Dat betekent dus dat het aantal inrichtingen dat kan worden verplicht tot onderzoek in 2007 fors is beperkt. Dat staat op enigszins gespannen voet met onder meer de audit-verplichtingen die voortvloeien uit de Europese Richtlijn Energie-efficiency (*PbEU* 2012, L 315) die tijdelijk is geïmplementeerd in de Tijdelijke regeling implementatie artikelen 8 en 14 Richtlijn Energie-efficiency (*Stcrt.* 2015, 20036). Die Regeling verplicht ondernemingen om eens in de vier jaar een energie-audit te ondergaan die onder meer is gericht op het berekenen van het energiebesparingspotentieel van de onderneming. Deze regeling geldt niet voor kleine en middelgrote ondernemingen (minder dan 250 personen, jaaromzet minder dan € 50 miljoen en/of jaarlijks balanstotaal minder dan € 43 miljoen). Die onderzoeksgrenzen hoeven niet één op één samen te vallen met de aan het energieverbruik gerelateerde onderzoeksgrenzen van art. 2.15 lid 2 Abm.

De wetgever realiseert zich dat een volledige en correcte implementatie van de bepalingen met betrekking tot een energie-audit en de kosten-batenanalyse een wijziging vergen van art. 2.15 Abm ([Kamerstukken II 2013/14, 33913, 3](#), p. 29 en 31 en de Toelichting bij de Tijdelijke regeling, *Stcrt.* 2015, 20036). Daar is het nog steeds niet van gekomen, hoewel de implementatietermijn van de Richtlijn Energie-Efficiëntie verstreek op 5 juni 2014.

6.

Moeten wij onze hoop dan vestigen op de Omgevingswet? Het ontwerpbesluit activiteiten leefomgeving (versie juni 2017) kent regels over energiebesparing in par. 5.4.1 (art. 5.15 t/m art. 5.17). Net als in het Abm geldt dat energiebesparende maatregelen getroffen moeten worden met een terugverdientijd van ten hoogste vijf jaren (art. 5.15 lid 1 Bal). Discussies over maatwerk zullen niet snel ontstaan; art. 5.16 Bal bepaalt namelijk dat maatwerk alleen kan inhouden dat bepaalde maatregelen gefaseerd worden uitgevoerd. Verder(gaand) maatwerk is dus niet mogelijk.

Deze regels over energiebesparing gelden blijkens art. 5.17 van het ontwerp Bal slechts tot en met 31 december 2020. In de ontwerpnota van toelichting bij het Bal is vermeld dat er momenteel wordt gewerkt aan een nieuw en samenhangend stelsel van energiebesparende regels voor milieubelastende activiteiten dat met ingang van 1 januari 2021, maar zo mogelijk eerder zal worden opgenomen in het Bal en het Besluit bouwwerken leefomgeving. In die nieuwe regeling wordt dan uitvoering gegeven aan internationale en nationale afspraken over energiebesparing en ook de definitieve implementatie van de Richtlijn energie-efficiëntie krijgt daarin een plaats. Gezien de klimaatdoelstellingen van Parijs en als

onderdeel daarvan het Europese streefdoel van 20% energiebesparing in 2020 is te hopen dat die nieuwe regeling over energiebesparing er eerder is dan de Omgevingswet.

Voetnoten

Advocaat bij PlasBossinade advocaten en notarissen in Groningen, tevens verbonden aan de vakgroep SBB van de Rijksuniversiteit Groningen.